

Van Pulse Transitienetwerk
Saintelettesquare 19
1000 Brussel

Aan de Minister van Transitie

**Re: De transitie naar rechtvaardige duurzaamheid:
beleidsprioriteiten**

Zeer geachte Minister van Transitie

Uw aanstelling na de verkiezingen is van primordiaal belang in de transitie naar een rechtvaardige duurzaamheid. We staan klaar om u te versterken. Het is immers hoog tijd, nu kunnen we samen nog iets doen om Vlaanderen, steden en gemeenten te versnellen richting duurzaamheid.

U neemt op alle beleidsniveaus duurzaamheid op als een domeinoverschrijdende en **prioritaire beleidsdoelstelling** in de bestuursakkoorden. Daardoor zal er met collectieve verantwoordelijkheid mee aan de slag gegaan worden en zal iedereen mee kunnen doen. De transitie is te belangrijk, iedereen moet mee. U maakt voor de Vlaamse regering een decretaal kader voor een **kenniscentrum duurzaamheid** dat innovatie, samenwerking en capaciteitsopbouw bevordert en effectieve beleidsvorming ondersteunt. Daar zal affectief gewerkt en ontwikkeld worden. U en de administraties geven cultuur, jeugd en media een rol als **gesprekspartner** in het duurzaamheidsdebat op alle niveaus. We zullen dit waarmaken, en vanuit onze waarde, sterkte en creativiteit het debat verrijken.

Een straffe beleidsinzet is ook dat u cultuur, jeugd en media decretaal systemisch **tijd en ruimte** geeft om de transitie naar duurzaamheid waar te maken. Zo zullen we in de eigen organisaties het goede voorbeeld nemen. En met onze verbeeldingskracht in onze publieke functie brengen we het actief in de samenleving.

U bewerkstelligt bij de Vlaamse regering en in de lokale besturen goede structurele **hefbomen en indicatoren** in beleid en financiering om de sectoren, initiatieven en actoren te engageren richting duurzaamheid. **Vlaanderen wordt een duurzame topregio!**

Met vriendelijke groeten
Pulse Transitienetwerk

***PULSE VERBINDT, ONDERSTEUNT EN INSPIREERT
EEN 1000-TAL ORGANISATIES VIA NETWERKING,
MATCHMAKING, ACTIVITEITEN EN HANDIGE TOOLS.
HET HOUDT DE VINGER AAN DE POLS IN DE
SECTOREN CULTUUR, JEUGD EN MEDIA, SAMEN
VOOR EEN DUURZAME SAMENLEVING.***

Assemblee 2022, de jaarlijkse trefdag van Pulse Transitienetwerk. (Foto: Monday Jr.)

Aanbevelingen

1. Domeinoverschrijdende aanpak

DE POLITICI NEMEN OP ALLE NIVEAUS DUURZAAMHEID OP ALS EEN DOMEINVERSCHRIJDENDE PRIORITAIRE BELEIDSDOELSTELLING IN ALLE BESTUURSAKKOORDEN.

Iedereen is alvast bezig met duurzaamheid. Elke politieke strekking heeft er terecht iets mee volgens eigen normen en waarden. Wetenschap wordt op diverse platformen en niveaus ontwikkeld. Elke beleidsmaker, sector en / of actor is werk aan het verzetten maar het wordt nog niet samengebracht. Versnippering is momenteel legio bij duurzaamheidsinitiatieven. De informatie zit verspreid over de verschillende departementen en beleidsniveaus. De financiering van het nodige experiment, degelijk onderzoek en gewenste ontwikkeling zit tevens her en der verspreid. **Versnippering** is dé reden waarom we als regio de omslag nog niet maken naar een duurzame samenleving terwijl alle elementen wel aanwezig zijn, maar nog moeten verbonden worden. Er moet nog een masterplan komen.

We vragen een domeinoverschrijdende aanpak.

Een gecoördineerde aanpak is belangrijk om met onze regio de omslag te maken in de transitie naar een duurzame samenleving omdat duurzaamheidskwesaties **complex en onderling verbonden** zijn. Het domeinoverschrijdende zorgt voor synergie en voor afspraken die dubbel werk voorkomen.

Bruggen slaan tussen verschillende domeinen zorgt voor begrip en gezamenlijke afgestemde acties. Duurzaamheid wordt een holistisch verhaal met een gedeelde doelstelling. Vanuit meerdere perspectieven en invalshoeken worden impasses doorbroken en oplossingen gevonden. We werken samen en begrijpen daardoor beter hoe de diverse ketens in elkaar zitten en kunnen met de juiste ingesteldheid verschillende aspecten en problemen aanpakken, wat resulteert in effectieve en veerkrachtige oplossingen.

Duurzaamheid als transversaal beleidsdomein bij de diverse overheden ontwikkelt gezamenlijk oplossingen die rekening houden

met de behoeften en belangen van alle betrokken partijen. Hier wordt een krachtige gemeenschappelijke taal ontwikkeld die aanspreekt in onze regio. Zo ontstaat een **meerstemmigheid** die noodzakelijk is om een collectieve verandering in gang te zetten. Zo ontstaat een strategisch plan dat alle sectoren en de samenleving inspireert en aanspreekt. Het samenbrengen van diverse belanghebbenden vergroot het draagvlak. Dit zal leiden tot een grotere aanvaarding en implementatie van duurzame oplossingen in de samenleving. Er zijn op alle niveaus overheden nodig die netwerken en sectoren verbinden om samen te werken vanuit hun eigen sterktes, die netwerken ondersteunen en bruggen bouwen.

2. Kennisdeling & Kenniscentrum

DE VLAAMSE REGERING MAAKT EEN DECREETAAL KADER VOOR EEN KENNISCENTRUM DUURZAAMHEID DAT INNOVATIE, SAMENWERKING EN CAPACITEITSOPBOUW BEVORDERT EN EFFECTIEVE BELEIDSVORMING ONDERSTEUNT.

Duurzaamheidstransitie is een complex gegeven en vergt een diversiteit aan kennis om tot haalbare en gedragen oplossingen te komen. Kennisdeling ontwikkelt de **vaardigheden, competenties en expertise** die nodig is om effectief te werken aan duurzaamheidskwesities. Expertise zal gedeeld worden, we halen iedereen uit de koker van hun sector en hun opdracht.

Dit kenniscentrum wordt het platform dat informatie bundelt, ontsluit en uitwisseling genereert. Het is een fysieke en digitale plek waar diverse experts, sectoren en belanghebbenden, inclusief de overheden, elkaar treffen, informatie uitwisselen, problemen en oplossingen delen, co-creatief aan de slag gaan en elkaar ondersteunen. Het kenniscentrum activeert een **'community of practice'** waar experiment mogelijk is, waar dialoog en samenwerking met overheden tot acties leiden. We verliezen daarbij niet wat er al is, we bouwen verder op wat er al is.

Het is een heen-en-weer-plek, een netwerkplek, een knooppunt waar voeding, nieuwe technieken, best practices en uitwisseling gefaciliteerd worden tussen de diverse sectoren. Dit bevordert innovatie en helpt bij het identificeren van nieuwe, baanbrekende oplossingen voor complexe duurzaamheidsproblemen. Er zit belangrijke tewerkstelling in een kenniscentrum, daar wordt innovatief ontwikkeld en daar worden nieuwe soorten tewerkstelling gecreëerd.

Het clusteren van informatie en ontwikkelen van ideeën over sectoren heen genereert ook de - nu ontbrekende - gemeenschappelijke taal voor duurzaamheid. Men zal elkaar begrijpen en collectief aan de slag kunnen. Dit maakt het mogelijk voor de overheid om geïnformeerde, onderbouwde en effectieve besluitvorming te maken waardoor het nodige effectieve en samenhangend beleid op het gebied van duurzaamheid tot stand komt.

Het monitoren van de voortgang op het gebied van duurzaamheid, het identificeren van succesvolle praktijken en het leren uit mislukkingen zal bijdragen aan het verbeteren van de effectiviteit van duurzaamheidsinitiatieven en zal het beleid waar nodig kunnen bijsturen. Dit zal door de overheid in een **duidelijk structureel kader en decreet** worden gezet. Er is nood aan een governancestructuur waarin de overheid samen met andere actoren inzet op de duurzaamheid, dat laat onderbouwen en voeden met wetenschappelijke kennis en waarin het werkveld mee kan nadenken over de actieplannen.

Samengevat speelt een kenniscentrum een essentiële rol bij het versnellen van de transitie naar een duurzame samenleving door het bevorderen van innovatie, samenwerking en capaciteitsopbouw, en door het ondersteunen van effectieve beleidsvorming en evaluatie.

3. De rol van cultuur, jeugd en media

DE POLITICI EN DE ADMINISTRATIES GEVEN CULTUUR, JEUGD EN MEDIA ALS VERBINDER EN VERBEELDER EEN ROL ALS GESPREKSPARTNER IN HET DUURZAAMHEIDSDEBAT OP ALLE NIVEAUS.

De sectoren cultuur, jeugd en media vormen een gedroomde voedingsbodem om de transitie naar een duurzame samenleving te ondersteunen om verschillende redenen: de media, het jeugdwerk, de creatieve sector zijn bij uitstek de plekken waar de blik op de wereld gevormd wordt, in de ontmoeting met anderen, in educatie, in dialoog, in verbeelding. Het zijn sectoren van experiment, leren en ervaren, met ruimte voor publieke dialoog en ruimte voor verbeelding, met een speelse blik en artistieke praktijken. Uiteraard zijn we maatschappijkritisch, we zijn de noodzakelijke spiegel om tot nieuwe concepten te komen. Wij openen voor maatschappij en beleid inspirerende perspectieven naar nieuwe duurzame vormen van samenleven. Ons veld heeft invloed op de perceptie, houding en gedrag van mensen en is cruciaal voor de manier waarop mensen de wereld om zich heen begrijpen en interpreteren.

Duurzaamheid wordt bevorderd door het cultiveren van waarden die **verantwoordelijkheid** benadrukken. Kunstenaars, culturele figuren en erfgoedwerkingen brengen duurzaamheidsvraagstukken onder de aandacht, geven verbeelding en inspireren mensen om actie te nemen. De toekomstige generaties hebben een groot potentieel om verandering teweeg te brengen. De jeugdsector is enthousiast, energiek en flexibel om te leren en zich aan te passen. Die rol behelst meer dan leren en toekomstige verandering in gang zetten. Hun jonge stem is vitaal en zorgt voor frisse ideeën buiten de platgetreden paden, voor nieuwe inzichten en versnelling. Het is de drijvende kracht achter de transitie naar een duurzamere samenleving. Media zijn de vierde macht in onze democratische samenleving: ze zijn niet alleen een krachtig instrument om informatie te verspreiden en het bewustzijn over bepaalde onderwerpen te vergroten, maar ook een platform om dialoog te voeren en burgerschap te mobiliseren en activeren.

Door aandacht te besteden aan duurzaamheidskwesties, door het delen van succesverhalen en best practices, inspireren en motiveren de media om gedrag en levensstijl aan te passen. Bovendien werken de media als democratische waakhond door overheden en bedrijven

ter verantwoording te roepen voor hun impact op het milieu en door hun inspanningen om duurzaamheid te bevorderen.

Onze sectoren zijn een multiplicator en **noodzakelijke aanvulling en verbinding** op wat bedrijven, overheden en individuen nu al realiseren rond duurzaamheid. Met het verduurzamen van onze eigen 'hardware' zoals energiezuinige gebouwen, duurzaam erfgoed, duurzame mobiliteit, catering,...nemen we een belangrijke voorbeeldrol op. Als **ambassadeurs** voor duurzaamheid helpen we om bewustzijn te creëren, houdingen te veranderen én actie te stimuleren.

4. Tijd en ruimte voor transitiewerk

DE MINISTER GEEFT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA DECRETAAL SYSTEMISCH TIJD EN RUIMTE OM DE TRANSITIE NAAR DUURZAAMHEID WAAR TE MAKEN.

Onze sectoren spelen een cruciale rol in de transitie naar duurzaamheid. We nemen onze verantwoordelijkheid op. U kunt op ons rekenen. We willen méér doen. Daarom is er nood aan gemeenschappelijke grond met de prioriteiten van de overheid. We worden het **uitstalraam** in de publieke ruimte voor het nieuwe normaal. Als het daar niet kan starten dan zal het nergens starten. Zorg dat onze sectoren de kans krijgen om die rol op te nemen. Budgetten blijven beperkt natuurlijk, dus we willen het 'geld-vragen' overstijgen. We vragen tijd die we hiervoor zelf kunnen inzetten binnen de bestaande opdracht en overeenkomsten. Schep tijd en ruimte om te **experimenteren; vertrouw én erken** dat er resultaten tegenover zullen staan. Het netwerk en kenniscentrum staan hierbij garant voor de lijm en de 'drive'.

Verandering heeft nu nog geen plaats in het gesprek met de overheid. Ook decretaal zijn er geen stimuli. Er is nood aan duidelijke indicatoren of doelstellingen omtrent duurzaamheid. Het opbouwen van bewustwording en betrokkenheid kost tijd en moeite. We kunnen alleen het tij keren als we de instrumentele kijk op onze sectoren achter ons laten en écht zorgen voor de nodige transformatie. Geef ons de ruimte om deze bewustwording te creëren en te versterken en om een groter publiek te bereiken. Dit kan ingebouwd worden in onze overeenkomsten en decreten. 20% van onze huidige taak moet naar duurzaamheid kunnen gaan. Aanvaard dat we daardoor kwantitatief minder 'culturele' 'output' zullen hebben maar hierdoor wel iets **effectiefs in gang zetten** omtrent duurzaamheid.

Transitie is een complex en dynamisch proces dat ruimte voor experimenten en leren vereist. We krijgen de vrijheid en het mandaat om nieuwe ideeën, benaderingen en methoden te verkennen, te implementeren en om te leren van onze successen en mislukkingen. Geef ons **autonomie** om stappen te zetten, ideeën samen te brengen, mogelijkheden te delen en gemeenschappelijke noden in kaart te brengen om samenwerking tot stand te laten komen.

We houden daarbij rekening met **lokale contexten en noden**. Dit vergt ontwikkeling van op maat gemaakte oplossingen die rekening houden met de unieke kenmerken van specifieke gemeenschappen en

regio's. Een langetermijndoelstelling vereist continue inspanningen en aanpassingen waarbij tijd en ruimte noodzakelijk zijn om langetermijnstrategieën te ontwikkelen en ze te implementeren. Straks is er een nieuwe generatie leiders en leiderschap die duurzaamheid bewerkstelligt. Betrek de jeugdsector nog meer bij de toekomst want ze is de **trekker en belangrijke partner** in het netwerk met een eigen innovatieve kracht.

5. Hefbomen: beleid en financiering

DE VLAAMSE REGERING EN DE LOKALE BESTUREN CREËREN GOEDE STRUCTURELE HEFBOMEN MET INDICATOREN IN BELEID EN FINANCIERING OM DE SECTOREN, INITIATIEVEN EN ACTOREN TE ENGAGEREN RICHTING DUURZAAMHEID.

Veel sectoren en bovenal cultuur, jeugd en media doen wat ze kunnen in de transitie naar duurzaamheid. Maar de hefboomen ontbreken hiervoor momenteel ondanks de duidelijke urgenties, tijden van multi-crisissen, en het zienderogen achteruit gaan van de kwaliteit van leven. Versnippering, desinteresse en impasse dreigen op te spelen op dit moment. Dé weg vooruit om onze regio, steden en gemeenten richting duurzaamheid te bewegen, zijn de overheden die er een beleidsprioriteit van maken om hier een 'leading region' te maken. Duurzaamheid is geen keuze van de kiezer, het is een **urgentie voor het voortbestaan** van onze regio, onze steden en gemeenten. Breng het naar een fundamenteel basisniveau. Net zoals voedsel de basis van leven is, is duurzaamheid de basis voor een samenleving in balans met de omgeving. Naast ecologie gaat het om een breder concept met inbegrip van economische volhoudbaarheid en sociale rechtvaardigheid, waardoor elke politicus daar zonder moeite een hefboom voor kan bedenken. Vlaanderen onderschreef reeds de SDG's van de VN en zal dus een aantal engagementen en verplichtingen vervullen. Samenwerken is de belangrijkste SDG. De politiek heeft het voorrecht om te kiezen hoe financieringsinstrumenten gebruikt worden. Dat zijn zeer belangrijke hefboomen.

Maak **regels en indicatoren** die duurzaamheid bevorderen. Maak van duurzaamheid een onderdeel van diverse decreten en beleidsdocumenten net zoals 'de budgettaire impact' dat nu is. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het nog meer bevorderen van energie-efficiëntie in infrastructuur, het ondersteunen van duurzame productie of het aanmoedigen van milieuvriendelijke praktijken in organisaties. Investeer in educatieve programma's en campagnes die gericht zijn op het vergroten van het bewustzijn en de betrokkenheid van de samenleving bij duurzaamheidskwesties of in de ontwikkeling van vaardigheden en expertise op het gebied van duurzaamheid. Deze hefboomen dragen bij aan het versterken van de capaciteit om effectief te werken aan duurzaamheidskwesties.

Tijd voor hefboomen van **structurele ondersteuning**. Vlaanderen als hefboom zet zaken in beweging, dat zorgt ervoor dat de inzet vermenigvuldigd kan worden met aanvullende financiering, met name Europese middelen en met als resultaat Europese uitstraling voor onze regio. Vlaanderen aan de leiding en in de spotlight.

Context

Alle ontwikkelingen die op technologisch, economisch, ecologisch of sociaal vlak bijdragen aan een gezonde wereld met welvarende bewoners en goed functionerende ecosystemen, zijn duurzaam. Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel van het creëren van een leefbare toekomst. Dit memorandum deelt daarom aanbevelingen in aanloop naar de verkiezingen in 2024. Hiermee wil Pulse ondersteunend **informer**, **voorstellen aanreiken** en aandacht vestigen op het belang van duurzaamheid en de rol die de overheden en de sectoren cultuur, jeugd en media kunnen spelen bij het bevorderen van een duurzame ontwikkeling.

Pulse is daarbij sterk betrokken en bouwt expertise op in de sectoren cultuur, jeugd en media, een belangrijke motor voor de vorming van een dynamische set aan waarden en normen in de samenleving. En die samenleving zoekt de weg richting duurzaamheid. Pulse staat centraal in de sector en kent de voortgang in de transitie. We staan voor de grootste uitdaging ooit maar we zijn optimistisch. We hebben aantrekkelijke visies nodig op alle domeinen om iedereen mee te krijgen. We hebben andere, speelse, creatieve en meer verbonden methodes nodig om naar de werkelijkheid te kijken. We hebben goesting in een vruchtbare discussie en verdere actie.

Als we evenwichtige inspanningen leveren op economisch, sociaal en ecologisch vlak dan kunnen we evolueren naar een stabielere samenleving. We leven in complexe tijden en hoppen van de ene naar de andere crisis. **We gaan dus NU schakelen.** Het heeft geen zin om te dralen. Straks worden we geconfronteerd met een volgende crisis. Hoe sneller we dit aanpakken, hoe beter onze investering zal renderen. Gebeuren moet het toch, dus laten we het vooral meteen doen, en ineens ambitieus. Een transversale aanpak, doorheen alle beleidsdomeinen, zal bijdragen aan een samenleving met veerkracht en draagkracht voor mens en omgeving. Er zijn ondertussen tal van verschillende internationale, nationale en lokale duurzaamheidsinitiatieven die werken aan klimaatambities en beleidsplannen voor duurzaamheid. Het verzekeren van toekomstige generaties van voldoende middelen, een gezond milieu, het verlagen van kosten op de lange termijn en het bevorderen van innovatie en economische stabiliteit staan op alle beleidsniveaus hoog op de agenda.

De uitdagingen voor een duurzame ontwikkeling en de nodige innovaties zijn daarbij de druk op natuurlijke hulpbronnen, klimaatverandering, de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, ongelijke toegang tot middelen, sociale en economische ongelijkheid. Uitdagingen gaan steeds gepaard met **kansen voor wie wil innoveren** in hernieuwbare energiebronnen, circulaire economie, in de creatie van duurzame steden en gemeenschappen en in het bevorderen van duurzame productie- en consumptiepatronen.

We zetten collectief al stappen in de goede richting. Maar er is meer nodig. Met dit memorandum versterkt en ondersteunt Pulse de weg naar een **relevant duurzaam beleid**. We bieden, voorbij de complexiteit, concrete beleidsacties aan die de samenleving als geheel positief kunnen beïnvloeden.